

1. Wat is geloof?

Zekerheid

Het gaat dus over geloof en zekerheid. Ieder zoekt naar zekerheid. In onze tijd probeert men heel het leven te omringen met zekerheden, verzekeringen. Veel mensen zijn verzekerd van de wieg tot het graf. Een verzekeringsmaatschappij had als reclameslagzin: 'Koop op tijd uw zekerheid.' Maar die zekerheden zijn zo zeker niet. Veel waarvan we dachten zeker te zijn glipt ons door de vingers. Als we denken aan het financieel-economisch systeem, waarvan we dachten dat het zo vast was, het is gebleken, dat het zomaar kan kraken in zijn voegen! Wat blijft er over van al die zekerheden? Ik las eens een interview met een schrijver, die overigens niets heeft met het christendom, maar die veel schrijft over de dood. Hem werd gevraagd waarom hij zoveel over de dood schrijft. Zijn antwoord was: 'Omdat niets onzekerder is dan het leven en niets zekerder dan de dood.' Waarvan zijn we eigenlijk zeker?

Te midden van zoveel onzekerheid is er iets wat vast en zeker is. Dat is het eeuwig blijvende Woord van God. Dat Woord wordt door Petrus zeker en vast genoemd en hij wekt op daarop acht te hebben, als op een licht schijnende in een duistere plaats (2 Petr. 1:19). Het komt er voor ons op aan in dat Woord onze zekerheid te zoeken en te vinden.

De Bijbel maakt heel duidelijk, dat we buiten het Woord om nooit tot zekerheid komen. Het geloof rust in het Woord van God. Psalm 119 maakt dat op heel veel plaatsen duidelijk. De dichter van deze

psalm zegt het: ‘Op Uw woord heb ik gehoopt’ (Ps. 119:81b). In de berijming van deze psalm zingen wij het: ‘Maak in Uw woord mijn gang en treden vast’ (Ps. 119:67). De Heere gebruikt Zijn Woord om mensen tot het geloof te brengen; daarom zegt Paulus, dat het geloof uit het gehoor is en het gehoor door het Woord van God (Rom. 10:17). De Heere gebruikt Zijn Woord ook om Zijn kinderen tot de zekerheid van het geloof te brengen. We kunnen hier denken aan het woord van Petrus: ‘En als nieuwgeboren kinderkens, zijt zeer begerig naar de redelijke onvervalste melk, opdat gij door dezelve moogt opwassen’ (1 Petr. 2:2). Het Griekse woord voor ‘redelijk’ kan ook vertaald worden met ‘woordelijk’, dus dan staat er: de woordelijke melk, de melk van het Woord. Het geloof is dus heel nauw betrokken op het Woord van God. We mogen ons daarom wel ernstig afvragen welke plaats het Woord van God in ons leven heeft.

We mogen zeggen, dat het geloof zich verlaat op het Woord van God om in die weg te komen tot geloofsgemeenschap met de God van het Woord. Het Woord van God mag niet gescheiden worden van de God van het Woord. Een rationeel, een verstandelijk geloof kan intensief met het Woord van God bezig zijn. Maar het is ten diepste alleen maar met het verstand werkzaam met het Woord. We moeten ook bang zijn voor een geloof, dat spreekt over ontmoetingen met God buiten Zijn Woord om. Het is voluit reformatorisch om te stellen dat het geloof zich richt op het Woord van God en daarin op de God van het Woord. Dan kunnen we niet tevreden zijn met alleen een verstandelijk kennen, maar we

kunnen ook geen geloofsverhouding met God hebben buiten het Woord van God om. Het geloof leert de Heere vinden en ontmoeten in Zijn eigen Woord. Want Hij openbaart Zich aan zondaren door Zijn Woord.

Vier soorten geloof?

Vanouds is er verschil gemaakt tussen vier soorten geloof, waarbij we natuurlijk moeten bedenken, dat er, als het erop aan komt, maar één geloof is, het ware en zaligmakende geloof. Om duidelijk te maken wat dat geloof nu inhoudt, is het goed om na te gaan wat het niet is:

– *historisch geloof*. Dit geloof is wel genoemd ‘een blote toestemming van een gekende waarheid’ (Hellenbroek). Dat wil zeggen: slechts een toestemming van een gekende waarheid. Het houdt de feiten, de geschiedenissen (dus de historie, vandaar het historisch geloof) en de woorden van de Schrift verstandelijk voor wáár. Het komt voort uit de algemene werkingen van de Heilige Geest, die ook in ongelovigen gevonden kunnen worden, maar het kent niet de kracht van het Woord en de gemeenschap met Christus. We lezen van koning Agrippa, dat hij de profeten geloofde, maar toch zegt hij, dat hij bijna bewogen werd een christen te worden; hij kende het zaligmakende werk van Woord en Geest niet in zijn hart (Hand. 26:27,28). In Handelingen 8 vers 13-24 lezen we over Simon de tovenaars; we lezen daar van hem: ‘En Simon geloofde ook zelf, en gedoopt zijnde, bleef gedurig bij Filippus.’ Toch meende hij, dat de gave van God door geld ver-

kregen kan worden. Het historisch geloof is wel eens vergeleken met een kunstbloem waarin geen leven te vinden is. Maar het gaat te ver om te stellen dat het een vorm van ongelof is, zoals dr. J. van Genderen doet in zijn *Beknopte Gereformeerde Dogmatiek*. Daartegenover benadrukt ds. G.H. Kersten in zijn *De Gereformeerde Dogmatiek*, dat het historisch geloof noodzakelijk is; tegenover de moderne Schriftkritiek gaat het uit van de waarheid van Gods Woord en kan het bewaren voor zonde en afval. Maar het is niet genoeg tot zaligheid.

– *tijdgeloof*. Dit geloof gaat dieper dan het historisch geloof, want het brengt het gevoel in beweging. We kunnen het een ‘gevoelsgeloof’ noemen. Het is ‘een toestemmen en belijden van de waarheid voor een tijd met enig uiterlijk genoeg’ (Hellenbroek). In Mattheüs 13 wordt het vergeleken met het zaad dat op steenachtige plaatsen valt, maar geen diepte heeft en daarom verdort. Het vertoont wel de verschijningsvorm van het geloof maar het mist de wortel ervan. Demas wordt ook vaak genoemd als een voorbeeld van een tijdgelovige. Paulus had aanvankelijke grote verwachtingen van Demas, maar later moest hij zeggen dat Demas hem verlaten had omdat hij de tegenwoordige wereld weer had liefgekreken (2 Tim. 4:10). Een tijdgelovige kan voor een tijd een overtuiging van zonden voelen, jaloers zijn op Gods kinderen en met eerbied spreken over de dienst van God. Maar de liefde van God is nooit in zijn hart uitgestort en Christus blijft een Vreemde voor hem. Alles is maar voor een tijd, duurt zolang als het gevoel duurt en het gaat weer voorbij.

Het is niet verkeerd als het gevoel door het Woord geraakt wordt, maar er is méér nodig. Het tijdge-
loof rust dus op het gevoel. 'Ik geloof het omdat
ik het zo voel.' De verhouding tussen geloof en ge-
voel is overigens een zaak die het overdenken ze-
ker waard is. Het ware geloof gaat niet buiten het
gevoel om, maar er kan ook veel godsdienstig ge-
voel zijn zonder het geloof. Een gevoelsgeloof richt
zich ten diepste op onze eigen gevoelens, op onszelf,
terwijl het ware geloof zich richt op God en Zijn
Woord.

– *wondergeloof*. Hellenbroek noemt dit geloof 'een
sterke vaststelling bij zichzelf, dat er óf door ons,
óf aan ons enig wonder zal gedaan worden.' In het
wondergeloof wordt geloofd, dat God wonderen
kan doen. Maar we hebben dan aan het wonder
genoeg, terwijl we de God, de Christus van het
wonder heel goed kunnen missen. Is het wonderge-
loof iets wat te veroordelen is? We kunnen hierbij
denken aan de tien melaatsen (Luk. 17:11-19); alle
tien hadden het wondergeloof omdat zij geloofden
dat Christus wonderen kan doen, maar slechts één
van hen, een Samaritaan, had ook het ware geloof
en daarom kwam hij terug bij Christus. Het won-
dergeloof is dus niet af te keuren – geloofden we
maar meer dat God wonderen doet – maar het is
niet genoeg tot zaligheid. In de tijd van Christus'
omwandeling op aarde en van de apostelen heeft
de Heere het wondergeloof willen gebruiken om
het ongeloof van de heidenen te beschamen en de
waarheid van het Evangelie te onderstrepen.

Het ware geloof en zekerheid

Om zalig te worden komt het dus aan op het ware geloof. Het woord 'geloof' komen we veel in de Bijbel tegen. We willen verder nadenken over de zekerheid van het geloof. We hebben het dan dus over het ware geloof. De volgende drie vragen wil ik in dat verband aan de orde stellen:

1. Maakt de zekerheid deel uit van het wezen van het geloof? Gaat het ware geloof, zoals de Heere dat in het hart werkt, altijd samen met de zekerheid dat ik deelheb aan Christus, aan Zijn werk en aan de zaligheid, die Hij verworven heeft voor al de Zijnen?
2. Kan men het geloof hebben zonder zekerheid? Hoort de zekerheid tot het welwezen van het geloof? Is de zekerheid des geloofs daarom niet iets wat sommigen van Gods kinderen kennen en anderen niet en is het dan iets extra's, dat slechts aan sommige gelovigen geschonken is?
3. Hoe kom ik aan de zekerheid dat ik persoonlijk deelheb aan het werk van Christus? Hoe spreken het Woord van God en onze reformatorische vaders daarover? Langs welke wegen kan ik tot die zekerheid komen?

Het zijn wezenlijke vragen, die te maken hebben met ons eeuwig heil. Het is een goede zaak als die vragen ons wegen. Het is zelfs noodzakelijk. Er is immers zoveel van het aardse wat ons bezighoudt, zozeer dat er nauwelijks plaats is om te denken aan de dingen van de eeuwigheid. Dan is er ook nauwelijks plaats voor een zoeken van de Heere in Zijn

Woord en op onze knieën. Laten we bedenken dat de Heere middellijk werkt. Het onderzoeken van Gods Woord en van de vragen rondom het zaligmakende geloof wil de Heere gebruiken tot eeuwige zegen.